

Branchevereniging

Dorpsstraat 24 ab

2912 CB Nieuwerkerk aan den IJssel

Telefoon: 0180 - 33 32 80

E-mail: info@bpbi.nl

Website: www.bpbi.nl

Ministerie van Veiligheid en Justitie
t.a.v. Staatssecretaris dhr. Dijkhof
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Datum 23 oktober 2015
Betreft Schuldbemiddeling door beschermingsbewindvoerders
Ons kenmerk VB/HH/KA

Geachte heer Dijkhof,

Wij leggen de volgende vragen en opmerkingen aan u voor. Deze worden hieronder vervolgens uitgebreid toegelicht.

1. De BPBI stelt vast dat het wijzigen van artikel 48 Wck niet 1 op 1 en onverkort kan leiden tot het uitvoeren van schuldbemiddeling door de beschermingsbewindvoerder binnen het huidige tarievenmodel.
2. Wij vragen u indringend om meer duidelijkheid te geven over de rol van de beschermingsbewindvoerder in het kader van schuldbemiddeling.
3. In afwachting van de gewenste duidelijkheid adviseren wij onze leden om uiterst terughoudend te zijn met het oppakken van de taak van schuldbemiddeling binnen een beschermingsbewind.
4. De beschermingsbewindvoerder lijkt steeds meer en zwaarder te worden belast met aanvullende eisen en opdrachten. Dat is strijdig met de wettelijke eisen en sluit bovendien niet aan bij de honorering volgens het Tarievenbesluit. Daardoor dreigt de kwaliteit van het beschermingsbewind in het gedrang te komen.

Toelichting en onderbouwing

De BPBI (Branchevereniging voor Professionele Bewindvoerders en Inkomensbeheerders) is een branchevereniging met 400 leden die samen 100.000 cliënten hebben. De BPBI heeft in 2015 tijdens twee Algemene Ledenvergaderingen indringend gesproken over het onderwerp 'Schuldbemiddeling door Beschermingsbewindvoerders'. Aan het eind van de Algemene Ledenvergadering van 6 oktober hebben de leden, gelet op de uitkomsten van een enquête, gehoord de discussie, en de tijdens de vergaderingen besproken, argumenten, voors en tegens de volgende twee besluiten genomen:

1. Het staat de leden van de BPBI vrij om aan schuldbemiddeling te doen;
2. De leden willen geen aanvullende regelgeving/kwaliteitseisen binnen de vereniging.

In het verlengde daarvan besloten de leden verder het bestuur opdracht te geven actie te ondernemen omtrent het volgende:

3. Aan de wetgever en andere relevante partijen duidelijk maken dat het wijzigen van artikel 48 Wck niet 1 op 1 en onverkort kan leiden tot het uitvoeren van schuldbemiddeling door de beschermingsbewindvoerder binnen het huidige tarievenmodel;
4. Aan de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie te vragen om meer duidelijkheid te geven over de rol van de beschermingsbewindvoerder in het kader van schuldbemiddeling;
5. Bij de geadresseerden bedoeld bij 3 en 4 aan te geven dat het bestuur van de BPBI de leden zal adviseren om – in afwachting van meer duidelijkheid ter zake – uiterst terughoudend te zijn met oppakken van de taak van schuldbemiddeling binnen een beschermingsbewind;

- 6 Het contact met de NVVK en anderen te intensiveren om te komen tot een gezamenlijke zoektocht naar efficiënte oplossingen voor onder bewind gestelden en hun beschermingsbewindvoerders in het kader van schuldhulpverlening;

Voorafgaand aan de besluitvorming is zoals gezegd uitgebreid gediscussieerd. Wij schetsen het kader waarbinnen de discussie zich heeft afgespeeld.

Artikel 48, lid 1c van de Wet op het consumentenkrediet (Wck)

De beschermingsbewindvoerder is sinds 1 april 2014 toegevoegd aan de in artikel 48, lid 1c van de Wck genoemde functionarissen waarvoor het verbod op betaalde schuldbemiddeling niet geldt. Van oudsher kan een beschermingsbewindvoerder vanuit zijn hoedanigheid al enkele onderdelen van de schuldhulpverlening verzorgen. Bijvoorbeeld het treffen van betalingsregelingen, het stabiliseren van de financiële situatie van de onder bewind gestelde en het inventariseren van een schuldenlast. Ook kan een beschermingsbewindvoerder schulden afkopen door schuldeisers vanuit bijvoorbeeld een spaarsaldo een percentage van de vordering te bieden (waarna het restant wordt gekweten). Het treffen van betalingsregelingen en het afkopen van schulden zijn taken die zijn ingebed binnen het beschermingsbewind en bieden de beschermingsbewindvoerder de mogelijkheid te onderhandelen met schuldeisers. Deze vorm van werkzaamheden is niet hetzelfde als schuldbemiddeling (de klassieke schuldregeling).

De huidige wetgeving staat toe dat de beschermingsbewindvoerder ook volledige trajecten schuldbemiddeling inzet. Hier wordt bedoeld het traject waarvoor bijvoorbeeld gemeentelijke kredietbanken kunnen worden ingeschakeld; als gevolg van een problematische schuldsituatie onderhandelt een kredietbank met alle schuldeisers en wordt een betalingsvoorstel gedaan op basis van gelijkberechtiging, wettelijke voorrechten (preferentie), kwijting na 36 maanden, het 120-dagenmodel en een afloscapaciteit op basis van een vrij te laten bedrag. Er wordt dan gebruik gemaakt van een saneringskrediet of een spaartraject van drie jaar. Een dergelijke bemiddeling kan eventueel uitmonden in een verzoek tot toepassing van de Wsnp. Dit traject wordt schuldbemiddeling genoemd.

Wet wijziging curatele, bewind en mentorschap

Uit de Memorie van Toelichting op de Wet wijziging curatele, bewind en mentorschap (pagina 6 en 7) blijkt dat beschermingsbewind in het kader van schulden in drie gevallen van toegevoegde waarde kan zijn ten opzichte van schuldhulpverlening en schuldsanering:

- een beschermingsbewind kan als vangnet fungeren voor mensen die niet kunnen worden toegelaten tot de Wsnp;
- een beschermingsbewind kan voorafgaande aan en tijdens de Wsnp van nut zijn;
- een beschermingsbewind kan nuttig zijn indien personen niet in aanmerking komen voor reguliere schuldhulpverlening conform de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs). Hieruit blijkt dat voor een beschermingsbewind ten opzichte van schuldhulpverlening en schuldsanering een ondersteunend karakter wordt beoogd.

Kamervragen en antwoorden Staatssecretaris

In reactie op Kamervragen over de Wsnp antwoordde u op 27 maart 2015 dat middels de Regeling beloning curatoren, beschermingsbewindvoerders en mentoren wordt gestimuleerd dat een beschermingsbewindvoerder kijkt of schuldhulpverlening mogelijk is. Onder de werkzaamheden die de beschermingsbewindvoerder in dat kader kan verrichten, valt het toeleiden tot een minnelijke schuldregeling of Wsnp en, voor zover toeleiding niet mogelijk is, schuldbemiddeling in het kader van artikel 47 van de Wet op het consumentenkrediet (Wck). De beschermingsbewindvoerder is niet verplicht om tot schuldbemiddeling over te gaan. De Regeling beoogt vooral te stimuleren dat de beschermingsbewindvoerder de problematische situatie stabiliseert en de rechthebbende toeleidt naar schuldbemiddeling en schuldsanering om de schuldenproblematiek op te lossen.

Voorts stelde u in de beantwoording dat een beschermingsbewind ook zou kunnen dienen als een aan de Wsnp voorafgaande minnelijke poging te komen tot een schuldregeling.

Standpunt van de rechter

De Expertgroep CBM (Curatele, Bewindvoering, Mentorschap) zegt in een brief van 8 juni 2015 aan ons bestuur zich op het standpunt te stellen dat voor de beschermingsbewindvoeder alleen een taak als schuldbemiddelaar is weggelegd als sprake is van een situatie waarin toeleiding tot een regulier schuldhulpverleningstraject/de Wsnp niet (meer) mogelijk is. De Expertgroep stelt verder dat de beschermingsbewindvoerder er niet toe verplicht is. Hij moet in voorkomende gevallen met de cliënt afspraken en een plan van aanpak maken. Verder meldt de expertgroep geen extra vergoeding te zullen toestaan boven de in de Tarievenregeling genoemde 5 uren voor

schuldendossiers. Tenslotte stellen de rechters dat de beschermingsbewindvoerder een art. 285 verklaring (Faillissementswet) mag maken als andere wegen er niet (meer) zijn en wordt erop gewezen dat in het geval dat een beschermingsbewindvoerder aan schuldbemiddeling gaat doen, hij niet alleen en uitsluitend de belangen van de cliënt bewaakt maar ook oog moet hebben voor de belangen van de schuldeisers.

De conclusie moet derhalve zijn dat noch u, noch de rechter de weg naar schuldbemiddeling door een beschermingsbewindvoerder heeft afgesloten. Een beschermingsbewind kan zelfs gelden als een minnelijke poging voorafgaand aan de Wsnp. Uit uw beantwoording en het oordeel van de rechter hebben de leden van de BPBI afgeleid dat schuldbemiddeling door beschermingsbewindvoerders niet direct behoort tot de bedoelingen van de nieuwe wetgeving. Desalniettemin hebben de leden van de BPBI vastgesteld dat de beschermingsbewindvoerder de bevoegdheid heeft tot schuldbemiddeling. Simpel gezegd: hij mag het doen, maar hij is niet verplicht het te doen.

Positie

De beschermingsbewindvoerder mag dus aan schuldbemiddeling doen. Maar is het verstandig dat hij het gaat doen? En zo ja, onder welke voorwaarden? De leden hebben daarbij het volgende overwogen. Een beschermingsbewindvoerder wordt benoemd teneinde de vermogensrechtelijke belangen van een natuurlijk persoon waar te nemen. Hij treedt op als wettelijk vertegenwoordiger en neemt daardoor een partijdige positie in. Deze positie lijkt strijdig met de positie die een schuldbemiddelaar normaliter inneemt, zoals de gemeenten, kredietbanken en (overige) leden van de NVVK dat doen. Zij worden benaderd door een schuldenaar en bemiddelen tussen schuldenaar en schuldeisers. Daarbij worden de belangen van zowel de schuldenaar als de schuldeisers gediend. Dit is de methode die gebruikelijk is en voortvloeit uit onder andere de gedragscode van de NVVK.

De Raad voor Rechtsbijstand zegt in een aan ons bestuur gerichte brief van van 28 juli 2015 van mening te zijn dat de positie van de beschermingsbewindvoerder geen belemmering vormt. De Raad merkt op dat nergens staat geschreven dat de schuldbemiddelaar verplicht is een neutrale positie (hoewel gebruikelijk) in te nemen. De Wck bevat geen enkele aanwijzing of beperking inzake de positie van de schuldbemiddelaar.

Kortweg komt het positievraagstuk op het volgende neer. Als een schuldeiser meent dat de schuldeisersbelangen door de partijdigheid van de beschermingsbewindvoerder onvoldoende worden gediend en het betalingsvoorstel niet deugt, dan kan de schuldeiser het betalingsvoorstel afwijzen. Bij de behandeling van een verzoekschrift dwangakkoord of Wsnp zal de insolventierechter vervolgens toetsen of het minnelijke traject deugdelijk is uitgevoerd. Als dat niet het geval is, omdat bijvoorbeeld het betalingsvoorstel niet het maximaal haalbare betreft, dan zal de schuldeiser niet worden gedwongen in te stemmen met een minnelijke regeling en zal de toelating van de schuldenaar tot de Wsnp eveneens niet plaatsvinden. Bij (een vermoeden van) belangenverstremgeling is de schuldeiser derhalve gezinszins weerloos.

Zorgen rond de schijn van belangenverstremgeling bleken duidelijk te leven onder leden. Daarover, zo menen zij, dient meer duidelijkheid te komen.

Kosten en opbrengsten

De beschermingsbewindvoerder heeft recht op maximaal het in de Regeling beloning curatoren, beschermingsbewindvoerders en mentoren vastgestelde en van toepassing zijnde tarief voor een bewind waarin sprake is van een problematische schuldensituatie. Aanvullende beloning voor schuldbemiddelingswerkzaamheden is, gegeven de huidige wet- en regelgeving, niet toegestaan. De leden van de BPBI hebben dan ook vastgesteld dat een adequaat verdienmodel ontbreekt in het geval dat van beschermingsbewindvoerders een rol wordt verwacht op het gebied van schuldbemiddeling.

Enquête

De belangrijkste uitkomsten van de eerder in deze brief genoemde (representatieve) enquête waren: Een meerderheid van de leden meent dat het een lid van de BPBI vrij dient te staan schuldbemiddeling te verzorgen voor zijn onder bewind gestelde cliënten; Een meerderheid van de leden vindt bovendien dat schuldbemiddeling voor onder bewind gestelde cliënten door een lid van de BPBI niet wenselijk is. Daarbij geven de ruim 400 leden van de BPBI (in duidelijke meerderheid) impliciet aan dat zij vooral zelf de vrijheid willen houden om ter zake dit vraagstuk naar bevind van zaken (met gezond verstand) te willen handelen. Tenslotte spraken de leden duidelijk uit van mening te zijn dat er geen aanleiding is voor aanvullende reglementen, bijvoorbeeld via (een aanvulling van/op) de binnen onze vereniging geldende Kwaliteitsverordening.

Recente ontwikkelingen

Vorige week vond het jubileumcongres van Schulinfo.nl plaats. Tijdens dit congres werd het onderwerp 'schulden' van alle kanten belicht. Een van de sprekers was de Nationale Ombudsman. Hij heeft een onderzoek naar de Schuldhulpverlening in Nederland aangekondigd. Dit onder andere naar aanleiding van uiteenlopende klachten over eisen die gemeenten stellen. Hij wil verder onderzoeken hoe lang de trajecten duren en nagaan welke alternatieven er zijn. In verband hiermee zullen wij ook hem een afschrift van deze brief sturen.

Overzicht van het landschap

De onderwerpen 'Schulden' en 'Schuldbemiddeling' staan volop in de belangstelling. Het aantal mensen met (problematische) schulden is groot, te groot. En de maatschappelijke kosten daarvan zijn navenant. Schuldbemiddeling is voor veel leden van de BPBI een nieuwe activiteit. Een activiteit waarbij het lid zich nadrukkelijk vooraf moet afvragen wat hij/zij doet. Veel aspecten spelen een rol, veel is onduidelijk, onduidelijkheid over rollen dreigt en zelfs (reputatie-) schade ligt op de loer. Ieder lid zal een eigen afweging moeten maken met betrekking tot de aansprakelijkheden, het verdienmodel, acceptatie door ketenpartners, het hebben van een duurzame vertrouwensrelatie met de cliënt, de spanning tussen onvoorwaardelijke (bewind) en voorwaardelijke (schuldbemiddeling) hulp, en het kunnen bewaken van professionele grenzen. De (eventuele) taak moet niet te licht worden opgevat. Het is denkbaar dat er beschermingsbewindvoerders zijn die de risico's voor lief nemen en redeneren vanuit een efficiëntieoogpunt. Namelijk als zij van mening zijn dat het zelfstandig uitvoeren van de schuldbemiddeling beduidend vlotter en efficiënter kan verlopen als zij het zelf doen, dan via een regulier traject via bijvoorbeeld de gemeentelijke schuldhulpverlening.

Conclusies

Uit het voorgaande kunt u afleiden dat de BPBI en haar leden, het huidige 'landschap' overziende, zeer terughoudend staan tegenover het op zich nemen van een taak op het gebied van de schuldbemiddeling. In voorkomende gevallen zal een lid wellicht, kijkend naar een individuele casus, naar (het gebrek aan) voortgang in het proces en dus in het belang van de cliënt, in incidentele gevallen de schuldbemiddeling ter hand nemen. Bij die grote terughoudendheid is de 'pettenproblematiek', dat wil zeggen de mogelijke conflicten tussen de rol als beschermingsbewindvoerder (bescherming cliënt) en die van schuldenregelaar (belangen schuldeisers) van groot belang. Verder het verdienmodel en de afstemming met andere instanties die actief zijn op het brede gebied van de schuldenproblematiek in Nederland.

De opmerking over het verdienmodel brengt ons tot het volgende. Van de BPBI-beschermingsbewindvoerder kan en mag niet worden verlangd dat hij/zij aan schuldbemiddeling gaat doen. Wij verlangen meer helderheid over de rol van de beschermingsbewindvoerder als wettelijk vertegenwoordiger van de cliënt en zijn belangen enerzijds, en de belangen van eventuele schuldeisers anderzijds. Die helderheid is nodig om niet in problemen te komen via de 'pettenproblematiek' waarbij zaken als verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid spelen. Wij vinden dat dit beter en duidelijker in wet- en regelgeving moet worden verankerd zodat voor alle betrokkenen duidelijk is waarop de beschermingsbewindvoerder wel en niet mag worden aangesproken.

Wij hebben de indruk dat sluipenderwijs steeds meer van de beschermingsbewindvoerder wordt verwacht. De taken en de verplichtingen van de beschermingsbewindvoerder zijn nog niet al te lang geleden opnieuw beschreven in (wijzigingen van) het BW en het Besluit Kwaliteitseisen. Daarnaast hebben beschermingsbewindvoerders te maken met (een vorm van) 'pseudo-wetgeving' in de vorm van de Aanbevelingen van de kantonrechters in het kader van hun wettelijke taak als 'controleur' van de beschermingsbewindvoerder. Het gaat niet aan om, in aanvulling op de nu vastgelegde wettelijke taken en eisen, de beschermingsbewindvoerder verder te belasten met aanvullende werkzaamheden, extra administratieve eisen of additionele kosten. Dat laatste is de reden dat wij sterk geageerd hebben tegen de kostenverhogingen die banken recentelijk hebben doorgevoerd c.q. aan het doorvoeren zijn. Bankrekeningen spelen bij kwalitatief goed bewind een cruciale rol. De kosten worden hoger en kunnen niet of slechts ten dele worden doorberekend aan de cliënt.

Wij wijzen, als het gaat om de vraag; wat behoort wel/niet tot de taak van de beschermingsbewindvoerder, op de recente discussie (Kamervragen aan Staatssecretaris Van Rijn) over de controle op de binnen een PGB geleverde zorg. De gedachte dat die controle een taak is van de beschermingsbewindvoerder, en dat hij dus een oordeel moet vellen over de kwaliteit van de geleverde zorg, wijzen wij resoluut van de hand. Dit hoort niet tot de taak van de beschermingsbewindvoerder.

Wij wijzen u nog eens nadrukkelijk op het feit dat de beschermingsbewindvoerder 'vrij ondernemer' is. De toevoeging 'vrij' is daarbij zeer betrekkelijk. Voor een beschermingsbewind, eventueel aangevuld met enkele werkzaamheden ingeval van een 'schuldendossier', mag hij maximaal het tarief in rekening te brengen dat in het door de minister vastgestelde Tarievenbesluit is bepaald, te weten 17 uur voor een 'normaal' dossier en 22 uur

voor een 'schuldendossier'. Ook het uurtarief staat vast (€ 65 per uur, excl. BTW). Daarbij tekenen wij overigens nog aan dat de genoemde € 65 zijn gebaseerd op het uurloon van een iemand van niveau MBO-4 terwijl de HBO-eis steeds vaker wordt gesteld. In de discussie in aanloop naar de totstandkoming van de tarieven hebben wij dit duidelijk aangegeven. Het voorgaande betekent dat de beschermingsbewindvoerder binnen een gezonde bedrijfsvoering geen manoeuvreerruimte heeft om aanvullende eisen/taken/opdrachten op zich te nemen. Als dit evenwicht wordt verstoord, vrezen wij dat de kwaliteit van het beschermingsbewind onder druk komt te staan.

Wij hebben gemeend er goed aan te doen om namens onze 400 leden en hun 100.000 cliënten u bovenvermelde uiteenzetting te geven. Tenslotte spreken wij uiteraard de bereidheid uit om met u over het bovenstaande van gedachten te wisselen.

Met vriendelijke groet,
Het bestuur van Branchevereniging PBI,

R. Monen,
secretaris.

J.J. Mastwijk,
voorzitter.

Namens hen:
J.B. Huurman
Directeur

Wij hebben van deze brief ook een afschrift verzonden aan de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.